

Nr 505

Av herr **Nestrup**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 115, angående ändrade grunder för den ekonomiska förvaltningen av de allmänna läroverken m. m.*

I proposition nr 115 till årets riksdag angående ändrade grunder för läroverkens ekonomiska förvaltning anser departementschefen (s. 58), att utgifterna för biträdes hjälp på rektorsexpeditionerna skulle kunna minskas med $(220 \times 3\,500 =)$ 770 000 kronor, vilket belopp skulle utgöra statens nuvarande direkta kostnader för de ekonomiska förvaltningsuppgifter, som skall överflyttas på kommunerna. Om detta uttalande avses att ligga till grund för den framtida beräkningen av behovet av biträdes hjälp på rektorsexpeditionerna, kan resultatet bli, att rektor får ytterligare ökad arbetsbörda i stället för minskad. Rektors arbetsuppgifter totalt sett minskar nämligen inte med den arbetsmängd som representeras av de uppgifter, som överförs på den kommunala skolexpeditionen. I propositionen förutsätts tvärtom på flera ställen, att rektor skall åläggas vissa uppgifter som sammanhänger med medelsförvaltningen. S. 21: (i annan form på s. 54) "En viss uppgifts- och tillsynsskyldighet måste kvarstå, t. ex. registrering och rapportering av lärarens och övrig personals tjänstgöring och tjänstledigheter, attestering av räkningar, anteckningar och medelsanvändningen för läroverkets behov (alltså någon form av dispositionsbokföring) och förande av inventarieförteckningar." Vidare förutsätts (s. 23 och 55) att rektor skall åläggas redogöraransvar för de medel, som han äger disponera enligt särskild föreskrift samt att de uppgifter som nämns på s. 21 av rektor och övrig personal lämnas under ämbetsmannans ansvar. Det senare medför, att alla uppgifter till den kommunala expeditionen från rektorsexpeditionen måste lämnas skriftligt. De uttalanden, som görs på s. 21 och 23, har departementschefen lagit upp på s. 51, 54 och 55.

Avsikten med den nu föreslagna reformen har bl. a. sagts vara att ge rektorerna mera tid för den pedagogiska ledningen. Om man nu — som departementschefen tycks förutsätta — minskar biträdes hjälpen på rektorsexpeditionerna i samma utsträckning som man överför arbetsuppgifter på de kommunala skolexpeditionerna, blir följderna att rektors arbetsbörda blir oförändrad. Någon ökad tid för den pedagogiska ledningen ges inte. Men genom att en del nya uppgifter (uppgifts- och tillsynsskyldighet) åläggs rektor, kan resultatet av hela reformen bli att rektors totala arbetsbörda ökar och att tiden för den pedagogiska ledningen minskar. Det synes därför nödvändigt med ett uttalande av riksdagen, att biträdes hjälpen på rektors-

expeditionerna måste ges en sådan omfattning, att rektor i samband med den nu föreslagna reformen verkligen får mera tid över för den pedagogiska ledningen.

I propositionen föreslås (s. 59) att hyresinkomsterna skall tillfalla kommunerna i stället för läroverken. Skolförfattningssakkunniga hade tänkt sig, att det inkomstbortfall, som sålunda kan sägas träffa vissa läroverk på grund av bortfallande hyresinkomster, skall kompenseras genom medelsanvisning över riksstaten. Departementschefen delar inte denna mening. Enligt hans mening "bör nämligen ett enhetligt system tillämpas för tilldelning av medel till bibliotek och materiel".

Då det emellertid redan nu är så, att skolöverstyrelsen vid sin medelstildelning har tagit hänsyn till hyresinkomsterna vid vissa läroverk och sålunda balanserat ut skillnaden mellan olika skolor, kan departementschefens princip, att läroverken ej skall kompenseras för bortfallande hyresinkomster, leda till att dessa medel för undervisningsmateriel kommer att minska på sina håll. Denna minskning kommer att gå ut över de naturvetenskapliga institutionerna, som ju drar de största kostnaderna. En sådan utveckling kan i nuvarande läge inte vara önskvärd.

Riksdagen bör genom ett uttalande ansluta sig till skolförfattningssakkunnigas princip om kompensation för bortfallande hyresinkomster.

Departementschefen föreslår (s. 59), att den ekonomiska förvaltningen redan från 1 juli 1958 skall övertagas av läroverkskommunernas skolstyrelser. I en bilaga till propositionen redovisas skolförfattningssakkunnigas förslag till ändringar i läroverksstadgan från och med 1 juli 1958, dvs. den tidpunkt intill vilken läroverkskassorna skall bibehållas. Skolförfattningssakkunniga har i sitt betänkande också redovisat ett förslag till ändringar i LS, som skulle gälla övergångsvis från juli 1958 till 1 juli 1959. Detta förslag redovisas inte i propositionens bilaga. Riksdagen bör uttala, att den förutsätter, att övergångsbestämmelser utarbetas, som reglerar förhållandena under tiden 1 juli 1958 till 1 juli 1959 och att dessa bestämmelser bygger på skolförfattningssakkunnigas förslag.

Riksräkenskapsverket har (prop. s. 41) i sitt remissyttrande föreslagit, att rektors medgivande skall inhämtas av skolstyrelsen före uthyrning av läroverkslokaler och före avyttring av läroverkets lösegendom (LS §§ 214 och 215 enligt bilagan). Detta uttalande av riksräkenskapsverket bör riksdagen göra till sitt. Departementschefen har nämligen inte tagit upp denna tanke.

I åtskilliga kommuner kan det uppstå svårigheter för skolexpeditionerna att redan från 1 juli 1958 överta även läroverkens ekonomiska förvaltning. De centrala skolexpeditionerna torde få en ganska betydande arbetsbörda redan från starten enbart med hänsyn till övertagandet av arbetsuppgifter från de övriga skolstyrelserna. Visserligen har det sedan en tid varit känt

att förslag och beslut varit att vänta rörande kommunernas övertagande av läroverkens ekonomiska förvaltning. Hur detta övertagande skall ske, får kommunerna dock inte besked om, förrän regleringsbrev utfärdas på grundval av riksdagens beslut. Då det inte är säkert, att dessa expeditioner överallt redan från 1 juli i år har utrustning och personal dimensionerade för att överta även läroverkens ekonomiska förvaltning, torde det därför vara lämpligt att föreskriva alternativa övergångsmöjligheter. Kommunerna skulle med andra ord få välja mellan övergång från 1 juli 1958 och 1 juli 1959. Valet mellan dessa alternativ bör då av kommunerna ske efter hörande av läroverksrektor (-erna) i kommunen. Genom denna marginal för kommunernas självbestämmanderätt ger man dem också tillfälle att tillsammans med rektor (-erna) under ett övergångsår noggrant planera övertagandet av de nya uppgifterna.

På grund av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte uttala,

att rektor skall beredas mera tid för den pedagogiska ledningen av den honom anförtrödda skolan,

att läroverken bör erhålla kompensation för bortfallande hyresinkomster,

att blivande övergångsbestämmelser bör bygga på skolförfattningssakkunnigas förslag,

att rektors medgivande skall inhämtas före uthyrning av lokaler eller avyttring av lösegendom, *samt*

att föreskrifter utfärdas som ger kommunerna möjlighet välja övergång till det nya systemet från 1 juli 1958 eller 1 juli 1959.

Stockholm den 9 april 1958

Nils Nestrup
